

Sygn. akt VII U 277/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: protokolant sądowy Urszula Kalinowska

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2017 r. w Warszawie

sprawy K. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o wcześniejszą emeryturę

na skutek odwołania K. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 21 grudnia 2016 r., znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

K. M. w dniu 19 stycznia 2017r. złożył do Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., odwołanie od decyzji z dnia 21 grudnia 2016r., znak: (...), odmawiającej prawa do wcześniejszej emerytury.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony podniósł, że istnieją pewne nieścisłości dotyczące zatrudnienia u H. K.. W świadectwie pracy widnieje jako pracodawca T. K., zaś w umowie o pracę H. K.. Należy więc zweryfikować opłacanie składek przez w/w osoby. Ponadto, według ubezpieczonego, pracownik nie może ponosić winy za nieopłacanie składek przez pracodawcę.

Kolejny podniesiony w odwołaniu zarzut dotyczył nie uwzględnienia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych okresu praktycznej nauki zawodu w (...) Szkół (...). Praktyki te miały charakter płatny, ale w archiwach nie zachowały się żadne dokumenty potwierdzające ten fakt. Ubezpieczony złożył więc do ZUS dokumenty pochodzące z Kuratorium i z archiwum mówiące o braku możliwości odnalezienia świadectw potwierdzających odbycie praktyk. Dodatkowo ubezpieczony zakwestionował nieuwzględnienie przez organ rentowy pracy w warunkach szczególnych w Zakładach (...) i w firmie (...). Wskazał, że Zakład zanegował te okresy pomimo, że na stronie internetowej ZUS widnieje informacja, że przetwórstwo tworzyw sztucznych i praca przy lutowaniu jest pracą w szczególnych warunkach (odwołanie z dnia 19 stycznia 2017r., k. 2 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania od decyzji z dnia 21 grudnia 2016r., znak: (...) oraz w przypadku rozszerzenia odwołania na decyzję z dnia 2 marca 2017r., znak: (...), także o oddalenie tego odwołania.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie spełnił przesłanki co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach oraz nie udokumentował 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Ponadto w dniu 9 lipca 2015r. ukończył 60 lat oraz nie jest członkiem OFE. Ubezpieczony wykazał ogólny staż pracy w wysokości 19 lat, 3 miesięcy i 26 dni, w tym żadnego stażu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie zaliczył do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Zakładach (...) od dnia 14 sierpnia 1976r. do dnia 30 czerwca 1984r. oraz w (...) s.c. w L. od dnia 1 września 1990r. do dnia 31 października 1998r., ponieważ ubezpieczony nie przedstawił świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Do ogólnego stażu pracy Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie zaliczył natomiast okresu zatrudnienia w zakładzie pracy „(...)” T. K. od dnia 7 stycznia 1987r. do dnia 31 lipca 1989r., z uwagi na brak potwierdzenia o zgłoszeniu do ubezpieczenia społecznego. Wskazał przy tym, że konto wymienionego płatnika jest czynne od maja 1990r. Ponadto do ogólnego stażu pracy nie uwzględniono praktycznej nauki zawodu w (...) Szkół (...) od dnia 1 września 1970r. do dnia 20 czerwca 1973r. z uwagi na brak umowy zawartej między K. M. a (...).

Dodatkowo organ rentowy wskazał, że na skutek złożenia przez ubezpieczonego nowych dowodów, decyzją z dnia 2 marca 2017r., znak: (...), zaliczono do ogólnego stażu pracy okres zatrudnienia ubezpieczonego w zakładzie pracy „(...)” T. K. od dnia 7 stycznia 1987r. do dnia 12 kwietnia 1987r., od dnia 18 kwietnia 1987r. do dnia 31 maja 1987r. oraz od dnia 8 czerwca 1987r. do dnia 31 lipca 1989r. Aktualny staż pracy ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999r. wynosi zatem 21 lat, 10 miesięcy i 9 dni.

Organ rentowy podniósł również, że w dalszym ciągu nie znajduje podstaw prawnych do zaliczenia okresu praktycznej nauki zawodu w (...). Jednocześnie poinformował, że nawet, gdyby okres ten został doliczony, to ubezpieczony nie będzie legitymował się na dzień 1 stycznia 1999 roku 25 letnim okresem ubezpieczenia (odpowiedź ZUS na odwołanie z dnia 10 marca 2017r., k. 6 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 18 kwietnia 2017r., złożonym w toku postępowania, ubezpieczony, prezentując tożsame stanowisko jak w treści odwołania, wskazał, że dokumenty przekazane przez Kuratorium Oświaty powinny być wystarczające do uwzględnienia praktycznej nauki zawodu w (...) do ogólnego stażu pracy z uwagi na ich odpłatność. Ponadto podniósł, że okres pracy w gospodarstwie rolnym dziadka w okresie od dnia 1 lipca 1973r. do dnia 25 sierpnia 1974r. powinien być również zaliczony do stażu pracy (pismo procesowe z dnia 18 kwietnia 2017r., k. 48 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. M., urodzony (...), w okresie od dnia 1 września 1970r. do dnia 31 sierpnia 1973r. uczęszczał do (...) Szkoły(...) w W. i kształcił się w zawodzie montera aparatury radiowej i telewizyjnej (świadectwo ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej, k. 17 a.r., świadectwo szkolne, k. 19 a.r., świadectwo szkole, k. 21 a.r., zaświadczenie Kuratorium Oświaty w W. z dnia 31 sierpnia 2016r., k. 23 a.r., arkusz ocen, k. 40-42 a.s.).

Podczas praktycznej nauki zawodu w pierwszej klasie szkoły zawodowej, ubezpieczony jeden dzień w tygodniu uczęszczał na praktyki w (...) Zakładach (...), gdzie wykonywał czynności ślusarskie, pod nadzorem nauczyciela, natomiast w pozostałe dni uczęszczał na zajęcia lekcyjne. W drugiej oraz trzeciej klasie również odbywała się nauka w szkole oraz praktyki. Wówczas ubezpieczony wykonywał już czynności przy taśmie, związane z naprawą telewizorów, pod nadzorem mistrza lub brygadzysty. Otrzymywał za pracę niewielkie wynagrodzenie (zeznania K. M., płyta CD, k. 62 a.s.).

W dniu 13 sierpnia 1976r. K. M. zawarł z Zakładami (...) w W. umowę o pracę na okres próbny od dnia 14 sierpnia 1976r. do dnia 27 sierpnia 1976r., w wymiarze pełnego etatu, na stanowisku montera układów elektronicznych. Jako termin

rozpoczęcia pracy wskazano dzień 14 sierpnia 1976r. Zakład pracy przyznał ubezpieczonemu uposażenie według IV grupy zaszerogowania, tj. w kwocie 10,50 zł/godz. w systemie akord (umowa o pracę z dnia 13 sierpnia 1976r., akta osobowe ubezpieczonego).

W dniu 27 sierpnia 1976r. została zawarta z w/w pracodawcą kolejna umowa o pracę na czas nieokreślony, w wymiarze pełnego etatu, na stanowisku monteru układów elektronicznych. Jako termin rozpoczęcia pracy wskazano dzień 28 sierpnia 1976r. Zakład pracy przyznał ubezpieczonemu uposażenie według IV grupy zaszerogowania, tj. w kwocie 10,50 zł/godz. w systemie akord (umowa o pracę z dnia 27 sierpnia 1976r., akta osobowe ubezpieczonego).

W w/w zakładzie pracy ubezpieczony początkowo wykonywał czynności związane z lutowaniem układów scalonych, m.in. tranzystorów. Następnie w drodze awansu, otrzymał stanowisko związane z naprawami tranzystorów, kondensatorów oraz transformatorów (zeznania K. M., płyta CD, k. 62 a.s., zeznania świadka L. M., płyta CD, k. 62 a.s.).

Z dniem 30 czerwca 1984r. ubezpieczony zakończył pracę w Zakładach (...) w W. i otrzymał świadectwo pracy, z którego wynika, że w okresie od 14 sierpnia 1976r. do dnia 30 czerwca 1984r. był zatrudniony u wymienionego pracodawcy (świadectwo pracy z dnia 30 czerwca 1984r., akta osobowe ubezpieczonego oraz k. 27 a.r.).

W okresie od dnia 23 lipca 1984r. do dnia 9 lutego 1985r. ubezpieczony był zatrudniony u Z. W. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą „(...)” w L. (zaświadczenie z dnia 9 lutego 1985r., k. 45 a.r.). Następnie w okresie od 9 maja 1985r. do 31 grudnia 1986r. wykonywał obowiązki na stanowisku presera tworzyw sztucznych u D. K. (1) w firmie (...) (świadectwo pracy z dnia 23 grudnia 1986r., k. 47 a.r.). Na tożsamym stanowisku presera K. M. pracował również w okresie od dnia 7 stycznia 1987r. do dnia 31 lipca 1989r. u T. K. w firmie (...) (świadectwo pracy, k. 49 a.r., umowa o pracę, k. 113 a.r.). oraz w okresie od dnia 18 września 1989r. do dnia 14 sierpnia 1990r. u M. K. i D. K. w firmie „(...)” w R. (świadectwo pracy z dnia 14 sierpnia 1990r., k. 51 a.r.).

W okresie od dnia 1 września 1990r. do dnia 31 października 1998r. K. M. był zatrudniony w (...) s.c. w L. na stanowisku presera (świadectwo pracy z dnia 30 października 1998r., k. 53 a.r., k.17 a.s., oświadczenie, k. 18 a.s., karty zasiłkowe i karty wynagrodzeń, k. 22 – 33 a.s., zaświadczenie z dnia 11 grudnia 2006r., k. 65 a.r.). W w/w zakładzie zajmowano się produkcją flamastrów oraz pisaków. Do obowiązków ubezpieczonego należała obsługa trzech lub więcej wtryskarek, składających się z leja oraz cylindra. Do leja wsypywano zmielone tworzywa sztuczne, a cylinder podgrzewał je do temperatury około 250°. Wówczas tworzywo rozpuszczało się i odpowiedni tłok wciskał je do formy. Ubezpieczony naciskał dźwignię tłoka. Obsługiwał również wtryskarkę ręczną i półautomatyczną, do której wsypywał surowiec. Ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, również w 3-zmianowym systemie. Na hali w zakładzie znajdowało się około 10 maszyn, które generowały hałas (zeznania K. M., płyta CD, k. 62 a.s.).

W okresie od dnia 3 listopada 1998r. do dnia 31 lipca 2001r. ubezpieczony był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w L. jako osoba bezrobotna. Natomiast w okresie od dnia 11 listopada 1998r. do dnia 31 grudnia 1998r. oraz od dnia 1 stycznia 1999r. do dnia 10 maja 1999r. pobierał zasiłek dla bezrobotnych (zaświadczenie, k. 55 a.r.).

W dniu 13 października 2016r. K. M. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę wraz z informacją dotyczącą okresów składkowych i nieskładkowych (wnioski wraz z załącznikami, k. 1 - 65 a.r.).

Na podstawie dowodów uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania organ rentowy przyjął za udowodniony na dzień 1 stycznia 1999r. łączny staż sumaryczny w wymiarze 19 lat, 3 miesięcy i 26 dni. Jednocześnie ustalił, że ubezpieczony nie spełnił warunków wynikających z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016r., poz.887), ponieważ na dzień 1 stycznia 1999r. nie udowodnił okresu co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, oraz nie udokumentował 25 – letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Do ogólnego stażu pracy Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił okresu zatrudnienia w zakładzie pracy „(...)” T. K. od dnia 7 stycznia 1987r. do dnia 31 lipca 1989r. z uwagi na brak potwierdzenia o zgłoszeniu do ubezpieczenia społecznego oraz okresu odbywania praktycznej nauki zawodu w (...)

Szkół (...) od dnia 1 września 1970r. do dnia 20 czerwca 1973r. z uwagi na brak umowy zawartej między ubezpieczonym a (...). W związku z powyższym, w dniu 21 grudnia 2016r. została wydana przez organ rentowy decyzja znak: (...), w której odmówiono K. M. prawa do wnioskowanego świadczenia (decyzja z dnia 21 grudnia 2016r., znak: (...), k. 97 a.r.).

K. M. odwołał się od powyższej decyzji (odwołanie z dnia 19 stycznia 2017r., k. 2 a.s.).

W dniu 19 stycznia 2017r. ubezpieczony wnioskował w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych o ponowne rozpatrzenie jego wniosku o wcześniejszą emeryturę, dołączając dodatkowe dokumenty w postaci legitymacji ubezpieczeniowej oraz umowy o pracę z H. K. (wniosek z załącznikami, k. 109-113 a.r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. decyzją z dnia 2 marca 2017r., znak: (...), zmienił wcześniej wydaną decyzję w części dotyczącej zaliczonego stażu pracy na dzień 1 stycznia 1999r. i ponownie odmówił K. M. prawa do wnioskowanego świadczenia. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie spełnił dwóch warunków, tj. nie udowodnił 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Do okresów składkowych i nieskładkowych organ rentowy zaliczył okres zatrudnienia ubezpieczonego u H. K. w zakładzie pracy „(...)” w okresach: od dnia 7 stycznia 1987r. do dnia 12 kwietnia 1987r., od dnia 18 kwietnia 1987r. do dnia 31 maja 1987r. oraz od dnia 8 czerwca 1987r. do dnia 31 lipca 1989r. W dalszym ciągu nie został jednak uwzględniony okres odbywania praktycznej nauki zawodu w (...) Szkół (...) od dnia 1 września 1970r. do dnia 20 czerwca 1973r. z uwagi na brak umowy zawartej między ubezpieczonym a (...). Organ rentowy poinformował, że w przypadku zaliczenia w/w okresu, ubezpieczony nadal nie będzie spełniał warunku 25 lat ogólnego stażu pracy (ogólny staż pracy wynosi 21 lat, 10 miesięcy i 9 dni). Organ rentowy nie uwzględnił ponadto jakichkolwiek okresów pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, ponieważ ubezpieczony nie przedstawił oryginalnych świadectw pracy potwierdzających taką okoliczność, wystawionych według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (decyzja z dnia 2 marca 2017r., znak: (...), k. 121 a.r.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zawartych w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych i w aktach osobowych K. M.. Zdaniem Sądu Okręgowego dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, są wiarygodne i wzajemnie się uzupełniają, nie budząc wątpliwości i zastrzeżeń.

Zdaniem Sądu jako wiarygodne należało ocenić również zeznania świadka L. M. oraz w części zeznania ubezpieczonego K. M.. Ich treść była między sobą spójna, dlatego Sąd nie miał podstaw do kwestionowania złożonych zeznań w zakresie dotyczącym pracy ubezpieczonego w Zakładach (...) w W.. Oceniając zaś zeznania K. M. w pozostałej części, a zatem dotyczącej okoliczności, o których świadek nie mogła posiadać bezpośredniej wiedzy, Sąd również dał wiarę zeznaniom ubezpieczonego, ale nie w pełni. Ubezpieczony wskazywał na fakt odbywania praktyk podczas nauki w szkole i tę okoliczność – choć nie znajduje ona potwierdzenia w jakichkolwiek dokumentach – Sąd ocenił jako wiarygodną. Tam jednak, gdzie ubezpieczony wskazywał wymiar godzin pracy podczas praktyk i liczbę dni, w czasie których się odbywały, jego zeznania nie mogły stanowić podstawy pewnych, niebudzących wątpliwości ustaleń faktycznych. Ubezpieczony wskazując bowiem wymienione dane, sam akcentował, że nie jest tego pewien, zeznając: „mi się wydaje” albo „praktyki trwały 7 czy 8 godzin, tak dokładnie nie powiem”.

Wskazana treść zeznań K. M. była wyraźnie oparta nie na pewnych danych, lecz na przypuszczeniach ubezpieczonego, które po długim czasie od daty analizowanych zdarzeń nie muszą odpowiadać stanowi rzeczywistości. Pamięć ludzka bowiem, szczególnie po upływie kilkudziesięciu lat, w sposób naturalny staje się niepełna, z tendencją do niemożności weryfikacji zdarzeń i faktów sięgających długiego okresu wstecz.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie K. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 21 grudnia 2016r., znak: (...), jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 748) wskazuje, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do Otwartego Funduszu Emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w Otwartym Funduszu Emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Przy określaniu prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o których mowa w powołanym art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r., nie ma żadnej swobody. Prace te ściśle i jasno zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43) – zwanym dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego. Na wykazach prac zawartych we wskazanym rozporządzeniu nie kończą się jednak ograniczenia dotyczące uprawnień z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Aby daną pracę uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik musi ją wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy. Dodatkowo, zgodnie z powołanym rozporządzeniem, aby mężczyzna mógł nabyć prawo do emerytury powinien:

1. posiadać 25-letni okres zatrudnienia, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia);
2. wykonywać pracę wymienioną w wykazie A (Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego), będącym załącznikiem do rozporządzenia;
3. osiągnąć wiek emerytalny wynoszący 60 lat (§ 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia) oraz
4. być zatrudnionym przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia).

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (wyrok SN z dnia 15 grudnia 1997 roku, II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 roku, II UKN 598/00). Należy jednak podkreślić, że w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym, dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów, przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego, dla wykazania okoliczności mających wpływ na prawo do świadczenia.

W rozpatrywanej sprawie okolicznościami, co do których istniał spór między stronami, było to, czy ubezpieczony legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w warunkach szczególnych oraz 25 - letnim okresem składkowym i nieskładkowym. Spełnienie innych warunków, od których zależy przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury, nie było zaś sporne, ponieważ K. M. z dniem 9 lipca 2015r. ukończył 60 lat i nie jest członkiem OFE.

Na wstępie wskazać należy, iż kwestia związana z pracą ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym dziadka, nie podlegała badaniu w toku postępowania sądowego z uwagi na fakt, iż okres ten nie jest objęty decyzją z dnia 21 grudnia 2016r. Z tego względu nie mógł być przedmiotem oceny dokonywanej przez Sąd, którego rola jest kontrolna i ogranicza się do kontroli i oceny zasadności tego, o czym w skarżonej decyzji rozstrzygnął organ rentowy. Dodatkowo, jak wynika z oświadczenia ubezpieczonego złożonego na rozprawie w dniu 19 maja 2017 roku, do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych został złożony wniosek dotyczący uwzględnienia w/w okresu z tym, że nie została wydana decyzja do daty zamknięcia rozprawy. Wobec tego Sąd nie tylko nie miał podstaw, by wskazaną kwestią się zajmować, ale również brak było podstaw do zastosowania art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. i przekazania w/w żądania do rozpatrzenia przez organ rentowy.

Przechodząc do rozważań prawnych odnoszących się do kwestii podniesionych w zaskarżonej decyzji, zaakcentować należy, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych po złożeniu odwołania z dnia 19 stycznia 2017r., dokonał zmiany ustaleń co do długości okresu składkowego i nieskładkowego, jakim legitymuje się ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. Ostatecznie okres ten, po uwzględnieniu pracy w zakładzie T. K., został przyjęty jako wynoszący 21 lat, 10 miesięcy i 9 dni. Do okresu tego nie uwzględniono praktycznej nauki zawodu K. M. odbywanej w (...) Szkół (...) w okresie od 1 września 1970r. do dnia 20 czerwca 1973r. z uwagi na brak umowy zawartej między ubezpieczonym a (...).

Analizując zasadność stanowiska ZUS, przed przystąpieniem do szczegółowej oceny spornego okresu, należy podkreślić, że nawet, gdyby w/w okres został ubezpieczonemu zaliczony, to okres ubezpieczenia wciąż nie wynosiłby 25 lat. Już choćby więc z tego względu nie można było podzielić stanowiska ubezpieczonego odnośnie wadliwości zaskarżonej decyzji. Rozważając jednak, czy okres praktycznej nauki zawodu powinien zostać przez Zakład uwzględniony, Sąd ocenił, iż brak jest ku temu podstaw.

W toku postępowania zarówno przed Sądem, jak i przed organem rentowym, K. M. powoływał się na brak dokumentów potwierdzających fakt odbywania praktycznej nauki zawodu oraz brak świadków mogących potwierdzić w/w okoliczności. W piśmie procesowym wskazał z kolei, że w Kuratorium Oświaty w W. udzielono mu informacji, że dokumenty, które zostały mu wydane, powinny wystarczyć dla potwierdzenia praktycznej nauki zawodu (k. 48).

Odnosząc się do przedstawionej argumentacji ubezpieczonego wskazać należy, że Kuratorium Oświaty nie jest organem właściwym do oceny tego, czy dany dokument jest dowodem wystarczającym do uwzględnienia danego okresu jako składkowego. Jeśli taka opinia istotnie została ubezpieczonemu przedstawiona przez w/w organ, to Sąd nie jest nią związany i zgodnie z treścią art. 233 § 1 k.p.c. może i powinien dokonać samodzielnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego w oparciu o obowiązujące przepisy prawa. Tego rodzaju ocena przeprowadzona przez Sąd wskazuje, że dowody złożone przez ubezpieczonego oraz nadesłane przez Kuratorium Oświaty w W., potwierdzają jedynie to, że K. M. w okresie od dnia 1 września 1970r. do dnia 20 czerwca 1973r. odbywał naukę w (...) Szkole (...) w W.. Nie wynika z nich natomiast to, aby ubezpieczony odbywał praktyczną naukę zawodu, ani to w jakim systemie nauka ta się odbywała. Z arkuszy ocen sprawowania i postępów w nauce ucznia szkoły zawodowej, złożonych przez Kuratorium Oświaty, wynika jedynie liczba godzin opuszczonych, spóźnienia oraz oceny z poszczególnych przedmiotów. Nie ma w nich natomiast wzmianki o odbyciu przez ubezpieczonego praktycznej nauki zawodu. Również zaświadczenie z dnia 31 sierpnia 2016r. oraz świadectwa szkolne i świadectwo ukończenia (...) Szkoły (...), przedstawione przez K. M., nie potwierdzają faktu odbywania praktycznej nauki zawodu, a wskazują jedynie na okoliczność uczęszczania przez ubezpieczonego do (...) Szkoły (...) oraz ukończenia szkoły w zawodzie monter aparatury radiowej i telewizyjnej.

Wskazać należy, że jedynym dowodem potwierdzającym odbywanie przez ubezpieczonego praktycznej nauki zawodu, są zeznania jego samego, przy czym z uwagi na znaczny wpływ czasu są one niekompletne w zakresie otrzymywanego wynagrodzenia, ilości przepracowanych godzin w zakładzie pracy oraz liczby godzin lekcyjnych. Z uwagi na powyższe okoliczności Sąd, na podstawie szczątkowych informacji dotyczących nauki w szkole, przy braku pewnych i wiarygodnych danych odnośnie wymiaru czasowego praktyk i wysokości otrzymywanego za to wynagrodzenia, nie ma podstaw, aby okres ten zaliczyć do okresu składkowego. Art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 roku, poz. 887),

wskazuje, że za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

W spornym okresie, kiedy K. M. odbywał praktyczną naukę zawodu i uczęszczał do zasadniczej szkoły zawodowej, obowiązywała ustawa z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 roku, Nr 45, poz. 226 ze zm.). W art. 3 ust. 1 tej ustawy przyjęto, że młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu:

- 1) nauki zawodu,
- 2) przyuczenia do określonej pracy,
- 3) odbycia wstępnego stażu pracy.

Z kolei zgodnie z art. 9 ust. 1 w/w ustawy zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu, w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, był obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego.

Z analizy wskazanych przepisów wynika, że okresem składkowym w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej jest okres zatrudnienia wykonywanego na podstawie indywidualnej umowy między zakładem pracy a szkolącym się młodocianym. Wynika to z tego, że jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 kwietnia 2009 roku (II UK 334/08), młodociany odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. Nr 45, poz. 226), posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym. Od takiej formy zatrudnienia, jak wskazano, należy jednak odróżnić praktyczną naukę zawodu, która mogła być prowadzona również w innej formie, a mianowicie na podstawie umowy zawieranej między szkołą a zakładem pracy. Przy czym w takim wypadku uczniowie wykonujący prace w ramach praktyki nie byli pracownikami tych zakładów pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1996r., II URN 2/96) Z tego względu, dla wykazania, że dany okres może być uwzględniony jako składkowy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 cyt. ustawy emerytalnej, konieczne jest ustalenie, czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej – innymi słowy, czy nauczający zawodu był pracodawcą, czy też nauczycielem młodocianego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 18 marca 2009r. III AUa 1213/08).

W najnowszym orzecznictwie, wbrew dotychczas dominującym poglądom, wskazuje się, że zakwalifikowanie pracy młodocianego jako okresu składkowego w myśl art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej nie wymaga bezwzględnego dostarczenia dokumentacji potwierdzającej fakt zatrudnienia przez zakład pracy w celu przyuczenia do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę. Takie stanowisko zostało wyrażone m.in. w wyrokach Sądów Apelacyjnych: w Katowicach z dnia 28 marca 2013r. (III AUa 1362/12), w Gdańsku z dnia 23 stycznia 2015r. (III AUa 1176/14), czy w Poznaniu z dnia 15 grudnia 2015r. (III AUa 1919/14). Również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 czerwca 2016r. (I UK 256/15) podkreślił, że czym innym jest forma czynności prawnej, zmierzająca do zawarcia umowy o pracę, a czym innym skuteczność zobowiązania w świetle prawa ubezpieczeń społecznych. O ile bowiem pierwsza kwestia ma wyłącznie wymiar dowodowy, o tyle druga stanowi punkt wyjścia do określenia sytuacji prawnej ubezpieczonego, co oznacza, że nieprzedstawienie przez ubezpieczonego dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy w celu nauki zawodu samoistnie nie przesądza o jej nieistnieniu, lecz może co najwyżej stanowić argument przemawiający za uznaniem, że strony nie realizowały określonej więzi prawnej. Oznacza to, że w przypadku rozstrzygnięcia o możliwości zaliczenia okresu nauki zawodu jako okresu składkowego w myśl prezentowanego wyżej przepisu ustawy emerytalnej, decydujące jest ustalenie, czy wnioskodawca faktycznie wykonywał zatrudnienie na warunkach określonych w ustawie z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy

i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy uznał za niemożliwe zakwalifikowanie spornego okresu odbywania przez K. M. praktycznej nauki zawodu jako okresu składkowego. Z poczynionych w trakcie postępowania ustaleń wynika, że ubezpieczony w trakcie nauki w (...) Szkole (...), pracował w (...) Zakładach (...). W oparciu o zeznania ubezpieczonego nie można było jednak ustalić, jaki był dokładnie wymiar czasowy tej pracy, jak była ona zorganizowana oraz w jakiej wysokości ubezpieczony pobierał za to wynagrodzenie. Ubezpieczony wielu okoliczności nie pamiętał, co akcentował w zeznaniach, część zaś faktów – jak choćby czas pracy w zakładzie – przedstawił, ale na zasadzie przypuszczenia, tego, co po tak znacznym czasie, mu się wydaje. Zdaniem Sądu, w sytuacji braku jakichkolwiek innych dowodów, poza zeznaniami ubezpieczonego, to co on sam wskazał nie może być jedyną, wyłączną podstawą uwzględnienia spornego okresu jako składkowego. Oparcie się wyłącznie na tych zeznaniach, w szczególności, gdy budzą one zasadne wątpliwości, jest nader ryzykowne. Pamięć po takim czasie, jaki upłynął od okresu nauki szkolnej K. M., bywa zawodna, a ustalenia obarczone ryzykiem konfabulacji czy świadomej kreacji. Znacznym wpływ czasu powoduje zatarcie w pamięci istotnych dla sprawy szczegółów, tym bardziej, gdy zeznania dotyczą odległych zdarzeń i szczegółów. W sprawie, w której przedmiotem jest prawo do świadczenia emerytalnego lub wysokość tego świadczenia wymaga się tymczasem dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych, potwierdzających czy choćby uprawdopodobniających w stopniu granicznym z pewnością (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29 maja 2014r., sygn. III AUa 750/13, Lex nr 1483808).

Ubezpieczony – choć to na nim spoczywał obowiązek dowodzenia - nie udowodnił faktu zawarcia umowy o naukę zawodu, ani faktu wykonywania takiego zatrudnienia w warunkach określonych cytowaną ustawą z dnia 2 lipca 1958r. W tym stanie rzeczy, przy braku inicjatywy dowodowej ubezpieczonego, stwierdzić należy, że przeprowadzone postępowanie nie dało podstaw do uwzględnienia okresu praktycznej nauki zawodu jako składkowego. Oceniając jedyny dowód w postaci zeznań ubezpieczonego, należy stwierdzić, że nie pozwala on na ustalenie, że w spornym okresie ubezpieczonego łączyła indywidualna umowa określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki. Nie wiadomo również, czy ubezpieczony pracował w takim czasie, jaki określa w/w ustawa oraz czy pobierał określone nią wynagrodzenie.

Reasumując, brak jest podstaw do przyjęcia, że w spornym okresie ubezpieczony odbywał naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy. Z tego względu okres ten nie podlega uwzględnieniu do stażu ubezpieczeniowego na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W związku z powyższym, Sąd zważył, że K. M. nie spełnił przesłanki do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury, tj. nie udowodnił 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Z tego względu Sąd nie badał szczegółowo spełnienia przesłanki związanej ze stażem pracy w szczególnych warunkach, ponieważ nawet w przypadku udowodnienia przez ubezpieczonego 15-letniego okresu takiej pracy, nie uzyskałby przedmiotowego świadczenia, gdyż nie legitymuje się wymaganym 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym.

W związku z powyższym, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie należało oddalić.

ZARZĄDZENIE

(...)